

VLOGA OBLIKOVANJA: Od ustvarjalnega procesa do oblikovanja življenjskega cikla

UVOD

V okviru projekta ECOSIGN je nastala Koalicija ekoinovacijskih spretnosti v štirih evropskih državah (v Sloveniji, Španiji, Romuniji in Italiji), katere namen je nasloviti pomanjkanje poznavanja eko oblikovanja (oblikovanje za okolje: upoštevanje okoljskih vidikov pri razvoju izdelkov) pri oblikovalcih v treh gospodarskih sektorjih - prehrabena embalaža, elektronski izdelki in oblačila/tekstil.

Zaradi tega je ekipa ECOSIGN ustvarila četrletno glasilo, v katerem se bodo izmenjevali znanje in informacije iz teh sektorjev, s čimer se bo zmanjšal okoljski vpliv izdelka v njegovem življenjskem ciklu, kar vključuje tudi uporabo surovin in naravnih virov, proizvodnjo, embalažo, transport, odlaganje in recikliranje.

Več informacij o temi eko oblikovanja je mogoče najti na spletni strani projekta Ecosign, na Twitterju, Facebooku in Linkedinu.

Projekt se bo zaključil 31. oktobra 2018, njegov glavni cilj pa bo priprava novega skupnega učnega načrta in programa usposabljanja za evropske "eko-oblikovalce", v okviru katerega bodo pridobili znanja in spretnosti na področju okoljskih tehnologij.

VLOGA OBLIKOVANJA V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Glede na razvoj okoljevarstvenih tem v srednjeročni perspektivi se bo tudi področje tekstila in oblačil zelo verjetno osredotočilo na model zaradi česar se obračajo k trajnostnim in okolju prijaznim izdelkom.

Od oblikovanja do novega poslovnega modela

V tem pogledu bi se lahko prispevek ustvarjalnega pristopa v fazi načrtovanja proizvodnega procesa razširil na celotni življenjski cikel izdelka, kar bi bilo izrednega pomena.

Da bi zadovoljili nove potrebe trga, ki je vedno bolj usmerjen k trajnostnim vidikom izdelkov, je pravzaprav treba uporabljati materiale, ki jih je mogoče reciklirati, ter krožni proizvodni proces. Hkrati je treba zagotoviti konkurenčne cene in proizvodnjo po meri, ki je precej prožnejša, porabi manj virov in zmanjšuje porabo vode.

V tem smislu bi bilo dobre rezultate mogoče doseči le s pazljivim in natančnim procesom načrtovanja. Faza načrtovanja, ki vključuje tudi oblikovanje, bi morala biti naravnana trajnostno, pri čemer bi morala stremeti k podaljševanju življenjskega cikla tekstilnih izdelkov in dajati prednost njihovem razstavljanju in ponovni uporabi materialov, s čimer bi olajšali postopek recikliranja.

Poleg tega bi morali ta pristop združiti z uvajanjem novih poslovnih modelov, s čimer bi uskladili zahteve po učinkovitosti virov in "krožnosti" z dobičkonosnostjo, ter spodbudili potrošnike, da bi ob koncu življenjskega cikla tekstilne izdelke vrnil dobavitelju.

Kar zadeva ponovno uporabo (t.j. podaljševanje življenjskega cikla izdelka preko ponovne uporabe v novih aplikacijah na novih trgih), so ustvarjalne zamisli - kar vključuje tudi ponovno vrednotenje izdelka in ponovna uvedba na trg - zelo pomembne. Danes so inovacije osnovno orodje, s katerim se industrija lahko odziva na potrebe trga in se sooča z mednarodno konkurenčnostjo, pri čemer išče nove rešitve načrtovanja in izboljšuje strokovno znanje podjetij.

Povezovanje oblikovanja, industrije in znanosti je osnova za uspešne projekte in izdelke. Poleg izraznih, formalnih in funkcionalnih lastnosti industrijskih izdelkov je pomembna tudi vloga oblikovanja. Ustvarjalni potencial oblikovanja, ki ga že v fazi načrtovanja združimo z inženirstvom, tehnologijo in inovativnim znanjem, se lahko uporabi za opredelitev estetskega vidika končnega izdelka, kakor tudi za opredelitev procesa njegove proizvodnje in življenjskega cikla v okviru krožnega gospodarstva.

Po zaslugi nove metode, imenovane vrednotenje stroškov v življenjskem ciklu (LCC), je mogoče oceniti gospodarski vpliv stroškov, povezanih z vsemi procesi v življenjskem ciklu izdelka, pri čemer se upoštevajo tudi pozitivni ali škodljivi učinki na celoten sistem, v katerem se izdelek proizvaja, v njem obstaja in se ga tudi preneha uporabljati.

Cilj metode LCC je zmanjšati stroške posameznih faz življenjskega cikla izdelka, s čimer bi zagotovili gospodarske koristi tako za proizvajalce kot za končne uporabnike. Metoda LCC zlasti omogoča optimizacijo načrtovanja novih izdelkov in doseganje boljših rezultatov v smislu trajanja, delovanja in trajnosti, kar je posledica ustreznih prilagoditev, manjše količine odpadkov, varčevanja z energijo in izboljšave okoljskih ter družbenih vidikov.

Trajnost: od ustvarjalnega procesa do oblikovanja življenjskega cikla

Podjetje, ki je pripravljeno načrtovati novo strategijo, usmerjeno k vpeljavi trajnostnih izdelkov na trg, se mora odločiti, v katero smer bo šla njegova inovativna strategija.

Trajnost je očitno ena od glavnih gonilnih sil inovacij s tehnološkega, organizacijskega, komercialnega in družbenega vidika. V tem smislu ima ustvarjalni proces temeljno vlogo ne le pri tem, da dejansko postane del trajnostnega poslovnega modela, temveč tudi pri tem, da predstavlja dodano vrednost za trajnost v celotni dobavni verigi, od nabave do distribucije: oblikovanje življenjskega cikla.

Iskanje novih načinov oblikovanja in načrtovanja tekstilnih materialov je osnova trajnostnega upravljanja sprememb in s tem povezanih inovacij, ki jih spodbuja povpraševanje "odgovornih" potrošnikov, kar lahko ustvarja nepričakovane rezultate in mobilizira nove vire ter posledično odpira nove trge končnih uporabnikov.

V tem smislu bi tu lahko posredovali **eko-oblikovalci**, ki bi preučili nove načine zmanjševanja vpliva na naš planet in življenje, pri čemer bi sprejemali s tem povezane odločitve.

Proizvodnja brez vpliva na okolje ni mogoča: zaradi tega postane odločitev o tem, na katere trajnostne vidike se bomo osredotočili, subjektivna.

Tako se, na primer, nekatera podjetja odločijo, da bodo namesto industrijske proizvodnje uporabila delovno silo iz lokalnih skupnosti, da bodo podpirala lokalne obrtnike ali uporabljala lokalne surovine. Z vsemi temi odločitvami bodo zmanjšala svoj okoljski odtis. Druga podjetja se odločijo, da bodo ščitila delovna mesta in zaposlenim zagotavljala pošteno plačilo ali da bodo ščitila živali, zaradi česar se odločijo za izdelavo torbic in čevljev iz drugih materialov, ne usnja.

Lahko bi trdili, da so eko-oblikovalci tisti, ki se bodo prvi odločili za trajnost in tako prevzeli odgovornost za spremembo modela, ki bo potem vplivala vertikalno in horizontalno na vse oddelke podjetja.

Partners of the Ecosign Project

